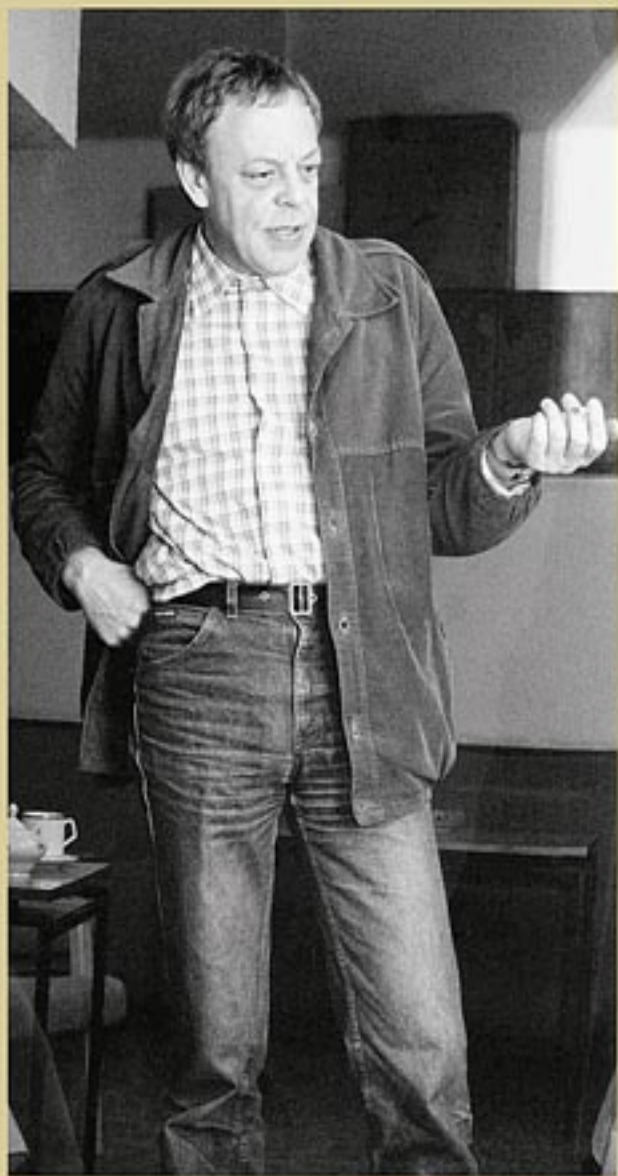

Rozhlasové hry

Jaroslava Jiskrová – Máj

Jiří Horák Říjen v Carlsbadu

Jiří Horák
Říjen v Carlsbadu

Jiří Horák Říjen v Carlsbadu

Rozhlasové hry

Jaroslava Jiskrová – Máj

© Jiří Horák – heiress, 2007, 2012

Photography © Vladimír Franc, František Tóth, ČTK,
Masarykův ústav – Archiv AV ČR, v. v. i., Památník národního
písemnictví, Nadace Langhans, archiv Pavla Kosatíka,
archiv autora, 2007, 2012

ISBN 978-80-86643-59-5 (pdf)

Obsah

Mistr Jeroným	7
Přelíčení s občanem Havlíčkem	37
Poslední role	67
Domovské právo	95
Proklamace	119
Očitý svědek	143
Osm kroků	167
Říjen v Carlsbadu	193
 <i>Torza</i>	
Dcera hříchu	225
Ave Milada	277
 <i>Ediční poznámka a přílohy</i>	 297

HIERONYMUS PRAGENSIS.

BOHEMUS.

**THEOLOGUS IN ACADEMIA PRAGENSI
IN VARIIS GALLIA ET GERMANIAE ACADEMIIS
VERSATUS INGENIO DOCTRINA ET ELOQUENTIA
CLARUS CREMATUS IN CONCILIO CONSTANTIENSI.**

Æ. 30. May. Anno 1436.

Mistr Jeroným

Tragédie mistra Jeronýma Pražského, který přišel na jaře v roce 1415 do Kostnice hájit před církevní koncil mistra Jana Husa, ale byl kostnickým koncilem sám obžalován z šíření bludů, buřičství a kacířství a rok po Husově smrti 30. května 1416 odsouzen a upálen.

OSOBY

Jeroným Pražský, 37 let, mistr svobodných umění

Francesco Zabarella, 58 let, kardinál z Florencie,
mluvčí kardinálského kolegia

Pierre d'Ailly, 66 let, kardinál z Cambrais

Jean Brogni de Viviers, 74 let, kardinál ostijský,
předseda koncilu

Jean de Rocha, zemřel r. 1437, patriarcha antiošský

Jean de Rupescissa, patriarcha cařihradský

Michal de Causis, 38 let, advokát žalobců,
prokurátor papežské kurie

Dr. Náz, 42 let, advokát žalobců, kanovník od Sv. Víta

Velitel stráže

Hlasy

1. Pracovní zasedání koncilu v refektáři kláštera minoritů

(Vnější hluk překryje vzrůstající rozruch uvnitř)

Hlasy Co se tam děje?... Slyšíte...? Nějaké sročení...? Možná hoří!... Všichni se hrnou sem!...

Brogni Silentium!... Proším svaté shromáždění o klid!...

(Ozve se vzdálený zvon, povyk sílí. Do síně vpadne s řinčením zbroje zadýchaný voják)

Velitel stráže Svaté koncilium!... Lidé se srocují..., chtějí vyzvánět na zvony!... Myslí, že vedou v okovech sesazeného papeže!

Rocha A koho vedou?

Velitel stráže Jeronýma z Prahy!... Českého kacíře!...

Hlasy Kacíř!... Vyzvánějí kacíři!... To je rouhání!...

Brogni Silentium!... Ať stráž zjedná pořádek!... Zvonů se nikdo nedotkne! A toho kacíře přiveďte sem!...

(Velitel odbíhá. Přidávají se další zvony, až hlaholí ze všech kostnických věží)

ÚVODNÍ OHLÁŠENÍ HRY

Causis *(volá do povyku)* Ctihodní otcové!... Než ho sem přivedou..., měli bychom se dohodnout na postupu při jeho výslechu!...

Rupescissa Svaté shromáždění je stejného názoru jako milostivý císař Zikmund: skoncovat s ním, a to co nejdříve!...

Causis Zajisté, Vaše Otcovství. Ale já myslím teď, až se tady objeví!

Rupescissa Milostivý císař pravil: S tímhle to bude snazší, neboť Hus je učitel, a tohle je jen jeho žák!...

Causis Já Jeronýma znám! Sám pocházím z Čech, z Německého Brodu... S tím se musí obezřetně! Jeho výmluvnosti se nikdo nevyrovná!...

Rupescissa Svaté koncilium sdružuje nejznamenitější hlavy světa v otázkách teologických i světských. Nevidím důvod, proč bychom se měli mít na pozoru před nějakým českým kacířem!...

Brogni Pro forma žádám předsedu germánské kurie doktora Náze, pod jejíž pravomoc ta kacířská země přísluší, aby se ujal jeho výslechu.

Causis (*zaskočen*) Ale prokurátor papežské kurie jsem přece já!...

Dr. Náz Děkuji za důvěru, Vaše Otcovství. Pocházím rovněž z Čech, z Litomyšle, takže pro mne bude osobní prestiží vést výslech tak, aby dospěl, kam je žádoucí.

(Dupot, řinčení zbroje a řetězů. Zvony umlkají)

Rupescissa Pěkné uvítání pro kacíře! Ale dobře ti tak, Jeronýme! Všechno ti to připočteme!

Jeroným Dal jsem snad vyzvánět na zvony já?

Brogni Mlč! O tvém dlouhém jazyku jsme už slyšeli. Ale tady se budeme ptát my. Ty budeš pouze odpovídat. Začněte!

Dr. Náz Jeronýme, na dveře chrámů po celé Kostnici jsi rozvěsil žádost o veřejnou obhajobu svého kacířského učitele Jana Husa se stížností k nejjasnějšímu císaři proti jeho uvěznění. Je to tvoje dílo...?

Jeroným Dlouhá otázka na krátkou odpověď.

Rocha Drzosti si nech pro sebe! Odpověz: ano, nebo ne?!

Jeroným Ne.

(Z bouře protestů vynikne hlas Causise)

Causis Lže! Slyšíte kacíře...?! To je první lež!...

Dr. Náz (*zašustí papírem*) Vždyť tady stojí: Já, Jeroným z Prahy, mistr svobodných umění slavného učení v Praze, v Kolíně, v Paříži a v Heidelbergu, veřejně prohlašuji... Psal jsi to...?

Jeroným Jen čti dál!... O žádném kacířském učiteli tam není ani slovo.

(Nový výbuch protestů, hvízdání)

Brogni Silentium!... Ticho!... Prosím klid!...

Dr. Náz Koncil tě vyzval, aby ses dostavil do patnácti dnů před svatý tribunál. Proč jsi tak neučinil?!

Jeroným Čekal jsem týden na odpověď. Devátého dubna jsem z města odešel. Vaše výzva je z jedenáctého dubna. Bavorský vévoda Ruprecht vám dosvědčí, že jsem se o ní dozvěděl až v těchto okovech (*zařinčí řetězy*) z jeho úst.

Causis U českých hranic, kam jsi chtěl v převlečení uprchnout!

Jeroným Á – Causis! Dobrý pes kouše, špatný jen štěká!... Jestli někdo považuje šaty na cestu za tajný převlek, pak stojím před vámi v tajném převlečení i teď.

Brogni Rádi tvé upřímnosti věříme. Nuže, teď jsi zde, nikoliv abys hájil Jana Husa, neboť svaté koncilium se nemíní zabývat tvou neoprávněnou žádostí...

Jeroným Jak to, neoprávněnou...?

Rupescissa Máš nějaké zplnomocnění...?

Brogni ...neoprávněnou žádostí, ale tvým vlastním kacírstvím!...

Jeroným (*ohromeně*) Mým vlastním kacírstvím...?

Causis Slyšel jsi dobře!...

Jeroným (*se vzpomíná*) Navštívil jsem v Kostnici přemnohé ctihodné muže. Nikdo mě z ničeho špatného nevinil a svobodně jsem z města odešel...

Causis Zbaběle jsi utekl!...

Dr. Náz A co tvé disputace v Paříži, v Kolíně, v Heidelbergu a v Krakově? Myslel sis, že máš dar andělské výmluvnosti a obrátil jsi tam svými bludy celé univerzity vzhůru nohama...

Jeroným Co jsem tam uváděl, mohu zopakovat i zde. Tehdy mě nikdo z hlásání bludů nevinil, neboť sám jsem se stal mistrem čtyř univerzit. Teprve tady v Kostnici, když jsem se veřejně postavil za mistra Jana, abych hájil jeho svatou při...

(*Výbuch rozhořčení, pískání, křik a protesty*)

Hlasy Ven s ním!... Chopte se ho!... Kacíř!... Rouhá se koncilu!... Odvést!... Na hranici s ním!...

Causis Já to věděl!... Já svaté shromáždění varoval!...

Dr. Náz Vaše Otcovství, bude nutné sepsat s očitými svědky všechny Jeronýmovy bludy a podle nich sestavit žalobu.

Causis Rád bych se toho úkolu v pokoře ujal. Jako Čech vím nejlépe, jak se tam nebezpečně rozmáhá kacírství. Svatá stolice už dvakrát vyhlásila nad Prahou interdikt. Proto je mou povinností přičinit se, aby toto zlo bylo vyhubeno a má nešťastná země se znovu vrátila na cestu pravé víry.

Brogni Dobrá, synu. Ale pamatuj, co je psáno: Nemám libosti ve smrti bezbožného, ale usiluji, aby se bezbožný odvrátil od cesty své a živ byl.

2. Večeře v domě kardinála Zabarelly

(*Cinkání příborů, nalévání vína, nenucenost a dobrý rozmar*)

Rocha (*vdechne*) Cítím tymián, routu, šabrej, houby a kmín! (*smích ostatních*) Hm-hm, to je vůně! A ta barva!... Víte, nemohu stále uvěřit, že nehodný papež Jan Dvacátý třetí sedí ve vězení a čeká na svůj ortel!...

Rupescissa Už ne papež, vážený patriarcho antiošský, ale opět jen Baltazar Cossa, námořní lupič. Už nemá tiáru ani Petrův prsten a zítra bude rozlomena i jeho pečeť!...

D'Ailly Celý křesťanský svět by měl zvědět, že florentský kardinál Francesco Zabarella ukončil papežské schizma a sjednotil znovu svatou církev!...

Zabarella Já ne, kardinále d'Ailly, ale svaté shromáždění. Proto jsem tolik usiloval o jeho svolání a prosazoval, aby se stalo nejvyšší autoritou a mělo pravomoc sesadit i papeže, který teď vystřídal v gottliebenské věži toho českého kněze!...

Brogni Kacíře Husa? Milý Zabarello, ty nic nevíš! Zatímco jsi stíhal Baltazara Cossu, přivedli sem do Kostnice Husova žáka Jeronýma. Takže už máme kacíře dva!...

Rocha (*labužnický mlaskne*) Ta paštika je vynikající!...

Zabarella Jsou v ní lanýže, játra a všechny májové bylinky... To není potěšující zpráva, kardinále Brogni. Nevím, jak bych to řekl... Prostě si myslím, že jeden ani druhý nejsou dost dobří kacíři, a vůbec už ne...

Rupescissa (*výbuch smíchu až k slzám*) Chacha! Nejsou dost dobří kacíři!... Chacha... To teď budu taky říkat!... Nejsou dost dobří kacíři, chacha...

Zabarella Cařihradský patriarcha to považuje za žert, ale já mluvím vážně. Nejenže nejsou dobří kacíři, ale v žádném případě nemohou být v roli kacířů nikdy dost dobří pro tento koncil!...

Brogni To ovšem nesmíš říkat před kardinálem d'Aillym. Cestou do Kostnice dal upálit dva právě takové ne dost dobré kacíře antikrista!...

D'Ailly (*velice vážně*) Bůh je mi svědkem, že to byli kacíři non plus ultra!... Jste báječný hostitel, kardinále Zabarello, ale já si vezmu už jenom sýr.

Zabarella Zkuste tenhle!... A pijte, pijte!... (*nalévání*) Zdá se, že mi dobře nerozumíte. Je zde mnoho světských osob, učenců, univerzitních mistrů a laiků ve věcech víry, kteří v těchto sporech hledají příležitost, jak se blýsknout svou učeností...

Rocha (*s plnými ústy*) Sancta simplicitas!... Jejich učenost! Deset neděl rozprádali veledůvtipnou otázku, zda chiméra poletující v prázdném prostoru může pozřít druhé úmysly!... Univerzitní profesoři, prosím!...

Zabarella Jistě. Ale kdykoliv jim dá koncil při jednání za pravdu, připouští tím jejich účast na rozhodování koncilu! Proto by se koncil neměl zabývat konkrétními případy kacířství a jinými nízkými spory. Právě z důvodů laického vměšování!

Rupescissa Procesy s kacíři jsou výhradně záležitostí církve. Žádní laici do toho nemají co mluvit!...

Zabarella Jak jim v tom chcete zabránit? Hus i ten druhý, ten jeho žák...

Brogni Jeroným.

Zabarella ...taky žádá veřejné slyšení. Chtějí se hájit, své názory, svůj rozum i víru. To není možné! Jestliže jsme zavrhnuli dosavadního papeže jako hlavu církve, nesmíme připustit žádné pochybnosti o svrchovanosti tohoto koncilu. Bůh je jeden, jedna je církev, jedna je víra a jedna je pravda! Pravda tohoto koncilu. Proto potřebujeme naprostou jednotu a důvěru všech zúčastněných v tento koncil, a ne aby na jedné straně stál koncil a na druhé kdokoliv jiný, i kdyby to byl sám antikrist! Baltazar Cossa se taky chce hájit, vysvětlovat a zdůvodňovat své činy. Jemu tu možnost nedáme, a vzdělaným kacířům z Čech ano? Jediným výsledkem budou nekonečné spory, různice, desítky názorů, připomínek, pochybností, a především ztráta naší jednoty!...

D'Ailly To jsme ovšem měli uvážit včas. Snad bychom s nimi měli postupovat stejně jako s dosavadním papežem.

Rocha (*s plnými ústy*) Teď vám zase nerozumím já.

D'Ailly Oba se musí ke svým kacířským bludům přiznat a veřejně je odvolat. Namísto obhajoby by se zcela podřídili rozhodnutí koncilu tak jako Baltazar Cossa.

Zabarella To by bylo velké vítězství koncilu!

Rupescissa Dvojí vítězství, kardinále Zabarello. Nad kacíři a zároveň nad všemi těmi zástupci univerzit. Učení laici by museli jen přihlížet, souhlasit a mlčet.

(*Zvenku křik a bouchání na dveře*)

Zabarella Koho to sem čerti nesou? (*Vstává od stolu*) Jen sedte, podívám se z okna.

Velitel stráže (*zvenku*) Hej, otevřete! Tady je velitel stráže!

Zabarella Co se děje?

Velitel stráže Vaše Otcovství, ten kacíř Jeroným umírá. Do rána nevydrží. Můj pán odjel do lázní v Badenu, proto jdu přímo za vámi. Smím mu přivést zpovědníka...?

Zabarella Počkej dole!...

D'Ailly (*vstává od stolu*) Zajdu za ním sám, kardinále Zabarello. Vy máte hosty...

3. Cela ve věži u hřbitova sv. Pavla

Velitel stráže (*dusot po schodech*) Tady to je, Vaše Otcovství! (*K stráží*) Otevři! Na co čekáš...?!

(*Odemykání, zaskřípání těžkých dveří*)

D'Ailly (*zadýchán výstupem*) Hu, to je puch! Příšerný zápach!... (*Dusivě se rozkašle*)

Velitel stráže Světlo!... Posviť dovnitř!... (*Sám vstoupí do cely*) Hej, ty tam, slyšíš mě?!... Žiješ ještě...?

Jeroným (*zasténá*)

D'Ailly (*rovněž vstoupí*) Ach, ten vypadá! Přineste vodu! (*Vzdalující se kroky*) Rozvažte ho!... Vždyť se tu nedá ani dýchat!...

Velitel stráže (*odemyká kládu*) Okno nemá mříž, tak jsme ho zabednili, aby nemohl vyskočit.

D'Ailly Prikovaný v kládě? Z takové výšky...?

Velitel stráže Můj pán to nařídil... (*Dupot přibíhající stráže*) Tady je ta voda!

D'Ailly Copak nemá rozum? Pusťte sem vzduch!... (*Šplíchání vody*)

Jeroným Umírám... Chci... chci zpovědníka...

D'Ailly Mír s tebou, synu!... Nejdřív se napij. Opláchni si tvář.

Jeroným Nemohu... nemohu pohnout rukama... Vůbec je necítím...

D'Ailly Ach, synu můj!... Na, pij!... Jen klid, klid!...

Jeroným (*žízňivě pije*) Bůh vám to zaplat.

D'Ailly Nechte nás o samotě a zavřete dveře.

(*Kroky, skřípnutí a přibouchnutí těžkých dveří. Stráž za dveřmi začne přecházet sem a tam*)

Jeroným (*znovu pije*) Díky vám, Otče. Kdo jste?

D'Ailly Přál sis zpovědníka.

Jeroným Ano... Už je mi líp. Stačila voda.

D'Ailly Jedl jsi vůbec něco, co jsi tady?

Jeroným Ne, Otče. Dostal jsem džbán vody. O chleba se postaraly myši... Nemohl jsem si ho podat.

D'Ailly To jsi pořád v téhle kládě?

Jeroným (*chabě zaharaší řetězem*) A ještě přikovaný... Nevím ani, kdy je den a kdy noc. Nemohu sedět ani stát... Vy ale nejste prostý kněz?

D'Ailly Proč se ptáš?

Jeroným Soudím tak podle vašeho šatu. Kdo chodí takto oblečen, ten se nesklání k lidem, jako jsem já.

D'Ailly Protože jsi kacír?

Jeroným Ne. Ach ano, kacír... Úplně jsem zapomněl. Už vás varovali...?

D'Ailly Nevím o tobě vůbec nic.

Jeroným Tak proč říkáte, že jsem kacír? Protože mě tak kdosi obvinil...? Já o vás taky nic nevím, proto se ptám přímo vás: Kdo jste...?

D'Ailly Jsem Pierre d'Ailly, kardinál z Cambrais, almužník a zpo-
vědník francouzského krále Karla Šestého.

Jeroným (*vydechne*) Odpusťte, Vaše Otcovství, nemohl jsem tu-
šit, že by se kdosi takový obtěžoval přijít za mnou...

D'Ailly Vidíš, i to se stává. Pošlu ti nějaké jídlo. Z bohatého sto-
lu. Až se trochu zotavíš, určitě tě ještě navštívím.

Jeroným Děkuji vám, jste velmi laskav. Rád bych Vaši kardinál-
skou Milost přesvědčil, že opravdu nejsem kacír, za kterého mě
tady považují.

D'Ailly (*na odchodu*) Nic jiného by mi neudělalo větší radost,
můj synu. Ale především bys o tom měl přesvědčit svaté shromáždění!...

4. Pracovní zasedání kardinálského kolegia

Rupescissa ...veřejná slyšení Jana Husa nepřinesla očekávaný
výsledek. Navrhují, aby komise pro otázky víry sestavila soupis
všech kacírských artikulů a bludů z jeho článků, spisů i kázání,
kterých se musí zřící a odvolat je!

Brogni Souhlasím, ale obávám se, že Hus nic neodvolá!

Rocha Tím hůře pro něho! Příležitostí už měl více než dost a po-
každé jsme se přesvědčili jen o jeho zatvrzelé neústupnosti. Teď ho
ještě povzbudil protestní list české a moravské šlechty!...

Zabarella Těch dvě stě padesát připojených pečetí navíc představuje společný protest proti autoritě a kompetenci tohoto koncilu! To je třeba si uvědomit a podle toho také jednat!

Rupescissa Správně! Nedovolíme mu žádnou další obhajobu ani veřejné slyšení, dokud se nezřekne všech odsouzených kacířských bludů, ať už pocházejí od Viklefa nebo přímo od něho! A stejně budeme postupovat i s jeho žákem Jeronýmem!

D'Ailly Mluvil jsem s Jeronýmem osobně, a nebýt této náhody, asi by už nebyl mezi živými. Ptám se proto všech přítomných: Kdo dal jeho strážní příkaz, aby ho nechali ve vězení zemřít...?

Brogni Nikdo takový pokyn nevydal, a pokud ano, tak k tomu došlo bez vědomí tohoto kolegia.

D'Ailly Nechápu potom, proč je držen v kládě o hladu a žízni, které mají rozhodnout o jeho osudu, dříve než o něm rozhodne svaté shromáždění?!

Zabarella Naším úkolem musí být jeho abjurace, a ne zbavit se co nejdříve nežádoucího kacíře. To musí mít celé kardinálské kolegium na zřeteli a všemi prostředky o to usilovat.

Brogni To je samozřejmé. Zařídím ještě dnes, aby měl mírnější a snesitelné vězení.

D'Ailly Víte, setkal jsem se u něho... s jistou mírou lidské pokory. Bylo by škoda jí nevyužít, třeba i přímo proti jeho učiteli Husovi. Zvláště když zůstává zatvrzelý a jsou obavy, že neodvolá. Zřekne se ho nejen církve, ale i jeho nejvěrnější žák!... Zatím to vypadá tak, že Hus zůstává neústupný, ale prostředky zostřeného vězení jsou uplatňovány vůči Jeronýmovi. Připomínám znovu: přesvědčil jsem se, že v jeho případě je povolnost velice pravděpodobná a nanejvýš nadějná.

Brogni Chcete se toho úkolu, kardinále d'Ailly, ujmout osobně?

D'Ailly Já...? Ale vždyť přece... No dobrá, budiž.

Zabarella Pokud nejsou námitky, rád se k vám připojím, milý kardinále.

Brogni Výborně! Seznámíte Jeronýma s obžalobou a poučíte ho o všem, v čem zbloudil, tak aby předstoupil před svaté shromáždění už jako pokojný kající.

5. Cěla ve věži u hřbitova sv. Pavla

Zabarella Kardinál d'Ailly podnítil mou zvědavost tím, jak o tobě mluvil.

D'Ailly (*zadýchane*) Ty schody mě zničí!... Vypadáš už mnohem lépe, Jeronýme.

Jeroným (*zatřese řetězem*) Vaší zásluhou, Otče. Přikován jsem už jen za nohu... Nevím, jak vyjádřit poděkování za tolik pozornosti a zájmu o nehodného hříšníka, jako jsem já...

D'Ailly Neděkuj předčasně, zdvořilosti nechme stranou. Zpráva, kterou přinášíme, tě více než zarmoutí, synu. Tvůj učitel, mistr Jan Hus, byl svatým tribunálem odsouzen i s učením Viklefa a jako zatvrzelý kacíř vyobcován z církve svaté, předán ramenu spravedlnosti a veřejně upálen.

Jeroným (*ohromeně vydechne*) Ne...

D'Ailly Ano, můj synu.

Jeroným (*vykřikne*) Ne!...

D'Ailly (*po chvílce*) Chápu, synu, jak to musí být pro tebe těžké...

Jeroným Kdy... Kdy se to...?

D'Ailly Teď v sobotu. Šestáho července...

Jeroným Na náměstí?

D'Ailly Za městskými branami. Na břehu Rýna.

Jeroným Vy..., Otče... Vy jste tam byl?

D'Ailly Ano, můj synu.

Jeroným A jak...?

D'Ailly Netrpěl příliš. Zakl se dýmem uprostřed zpěvu. Spálili i jeho spisy a věci. Popel a prach smetli a vysypali do řeky.

Jeroným Ale... ale... To je strašné!...

Zabarella Zůstal zatvrzelý.

Jeroným Dostál svému slovu, můj milovaný mistr, setrval v pravdě, kterou kázal...

D'Ailly Zemřel jako usvědčený kacíř! Sám a všemi zavržený, s duší zaprodanou peklu!

Jeroným Copak se ho nikdo nezastal... ani ve svém srdci?

D'Ailly Proto jsme za tebou přišli, Jeronýme. Kroť svůj jazyk i rozum a važ každé slovo. Lítost a žal nejsou dobrými rádci a nejhorší je vzdor. Dej si pozor, můj synu, ať tě věrné přátelství s tvým učitelem nepřivede ke stejnému konci!

Jeronym Víím, že všichni svědkové z Čech byli jeho osobní nepřátelé. Svědčili křivě, aby se mu pomstili! Proto odmítal vaši žalobu! Ale vy jste ho odsoudili, že byl zatvrzelý.

Zabarella My ne, Jeronýme.

Jeronym Vy taky! Cožpak může být nějaká spravedlnost tam, kde se uznává svědectví lidí plných zášti a nenávisti, kteří se nesmějí vrátit do Čech, aby nepřišli o hlavy?

Zabarella Mýlíš se, Jeronýme. Nešlo o osobní spor. Patnáctého června odsoudil koncil přijímání z kalicha a Hus se ho nezřekl, stejně jako se nezřekl bludného učení Viklefova, které údajně ctíš i ty, neboť jsi v Oxfordu opsal a přinesl do Prahy jeho traktáty.

Jeronym Ano, to nezapírám. Ale kdy to bylo? Pět let před prvním viklefovským ediktem!... V jeho díle jsou bludné a jistě právem odsouzené články. I ty jsem četl. Ale to přece neznamená, že jsem je sám přijal, zastával, nebo dokonce dále šířil!...

D'Ailly Právě toto bys, Jeronýme, měl dokázat koncilu.

Jeronym Ale jak? Budou-li svědci tvrdit opak, komu koncil uvěří? Z toho byl přece mistr Jan nařčen už v Praze. Univerzita Římu marně dokazuje, že odsouzené články ve spisech Husa nejsou a jiné jen v pozměněné podobě.

D'Ailly I v tom se mýlíš, Jeronýme. Mnohé odsouzené Viklefovy články jsou v Husových spisech v doslovném znění a další, už jen Husovy, ve Viklefově bludném učení pokračují a dále jeho kacířství rozšiřují.

Jeronym Tomu nevěřím! To je dílo těch vašich svědků! Vždyť to tvrdili už v Praze, a proto museli na příkaz krále Václava navždy odejít z Čech!

Zabarella Nevím, co zkoumala komise krále Václava, ale spisy, které zkoumala zdejší komise pro otázky víry, jsou jednoznačně viklefovské, kacířské a Hus se jich nezřekl!

Jeronym To není možné! Znáím traktáty Jana Husa tak, že poznám naprosto určitě, co pochází skutečně od něho a co tam bylo lstivě podstrčeno.

D'Ailly Tak se podívej sám! (*Šustění papíru, listování*) Kdo myslíš, že to psal?

Jeronym (*po chvílce*) Písmo poznávám. Mohl bych odpřisáhnout, že to všechno psal opravdu mistr Jan Hus.

D'Ailly Není třeba, synu. Přinesli jsme také Viklefov Dialogus

a Trialogus... Můžeš se přesvědčit, že Hus převzal celou řadu odsouzených článků v doslovné a nezměněné podobě. Prosím, tady..., tady..., tady...

Zabarella Tady shodně upírají církvi držení majetku..., tady že slovo Boží může hlásat každý laik bez souhlasu biskupa..., a tady zase brojí proti papežským odpustkům...

Jeroným Vždyť papež byl tímto koncilem sesazen!...

D'Ailly Ovšem poplatky za udělené milosti a obročí nejsou nikdy majetkem papeže, ale slouží církvi bojující.

Zabarella Tak ses přesvědčil?

Jeroným Ano, pocházejí opravdu od Husa a nezakreslují jeho učení.

Zabarella Errare humanum est, Jeronýme! Chybovat je lidské, a slouží ti ke cti, že dovedeš svou chybu přiznat. Ale tady jde o mnohem více než o to přiznat omyl.

D'Ailly Těch odsouzených článků se Hus nejen nezřekl, ale naopak je tvrdohlavě obhajoval.

Jeroným Pochopte i vy, že nemohl popřít, co kázal a učil doma! Jak jinak měl před prostým lidem reagovat na rozmařilý život a přepych našich prelátů, který se nijak neslučoval s posláním kněžského stavu?

Zabarella Církev zná způsoby i prostředky, jak takovým nežádoucím jevům zabránit. Znal je i Hus, ale místo toho se sám povýšil na jediného spravedlivého, začal odmítat příkazy církevních nadřízených a veřejně proti nim vystupoval.

Jeroným Sám byl zosobněním a příkladem nejvyšší mravnosti! Měl na to morální právo!

Zabarella Neměl, Jeronýme! I v tom se mylíš. Mravní čistota duchovních osob je věcí cti, a proto z ní nelze dělat zásluhu či přednost. Kněze zavazuje na celý život slib naprosté věrnosti a oddanosti svaté církvi, ostatní je druhořadé. Takovýto samozvaný postup církvi nijak neprospívá, ale naopak škodí, protože ji rozděluje a podrývá její autoritu.

D'Ailly Synu, kardinál Zabarella je doktorem obojího práva, a navíc ještě filozofem jako ty. Vidiš sám, že s tebou nemluví jako protivník ani z titulu svého postavení nebo moci, ale protože o těchto věcech ví více než kterýkoliv smrtelník. Pochop, že ty odsouzené články tvého učitele jsou zcela vědomé a záměrné kacířství. To je všechno.

Jeronym Uznávám, že jsou z teologického hlediska pohoršlivé, ale já jsem filozof, ne teolog. Já vysvětluji rozumem a logikou přirozený svět, ne dogmata a normy církve.

Zabarella To myslíš vážně?

Jeronym A vy snad vysvětlujete teologii filozoficky?

Zabarella Co ti potom brání zřici se Viklefa a jeho učení, ve kterém rozumem a logikou znevažuje nejposvátnější mystéria církevní věrouky? A právě tak se zřici všech článků svého učitele Husa, v nichž se zpronevěřil svému kněžskému stavu?

Jeronym Nevím, jak se mám zřici něčeho, co jsem si pouze přečetl, věděl o tom, ale sám jsem to nezastával a nezastávám?

D'Ailly Stačí, když právě tohle zopakuješ před koncilem!

Jeronym Jestli koncilu postačí opravdu jen tohle, mohu před něj s čistým svědomím předstoupit třeba okamžitě!

D'Ailly Mohu tě ujistit, synu, že uděláme všechno, abys nemusel čekat déle, než bude nezbytně třeba. A pošleme ti dobrou večeři.

6. Pracovní zasedání koncilu

Jeronym (*čte*) ...Jako věrný syn chci stát při své matce církvi svaté a svatém koncilu, který ji představuje. Souhlasím proto s odsouzením všech čtyřiceti pěti článků Viklefových, ať už pocházejí od něho či kohokoli jiného...

(*Šum a oživení*)

Zabarella (*šeptem*) Tu pochybnost neměl říkat!

Jeronym ...a právě tak souhlasím s odsouzením třiceti článků Husových, i když se nechci dotknout vědění, které oba šířili...

(*Silnější rozruch*)

D'Ailly (*šeptem*) Tohle je ještě horší!

Jeronym Abych doznal úplnou pravdu, byl jsem důvěrným přítelem Jana Husa, ale nechci být přítelem jeho bludů a kacířství, neboť mezi přátelstvím a pravdou musí mít přednost pravda!

Zabarella (*šeptem*) Výborně. To řekl výborně!

Jeronym Za tímto prohlášením neskrývám odvolání vlastních bludů nebo kacířských výroků, protože jsem žádný z těchto odsouzených bludů nikdy nezastával. To, že jsem mnohé z nich znal, ještě neznamená, že bych je přijal, ztotožnil se s nimi anebo jim dával přednost před autoritou církve!...

(*Výbuch protestů, hvízdání, křik*)

Hlasy To je rouhání! Kacíř! Lže! Nechce odvolat! Lže!...

D'Ailly (*šeptem*) Teď to všechno pokazil!

Rocha Viklefa i Husa koncil odsoudil bezvýhradně! Všechny jejich spisy a naprosto všechno, co s nimi souvisí, včetně jejich kacířských osob! A ty se teď opovažuješ sem předstoupit a mít výhrady...?

D'Ailly Chtěl bych upozornit, že Jeroným o jednáních a závěrech koncilu dosud nic neví. Proto také hovoří jen o těch člancích, které s ním kardinál Zabarella probral, jak bylo rozhodnuto.

Zabarella Probrali jsme jejich význam a smysl z teologického i filozofického hlediska, abychom měli naprostou jistotu v jejich shodném chápání i výkladu.

Brogni To je jistě chvályhodné. Teď však chceme slyšet bezvýhradné odsouzení všech kacířských spisů Viklefa i Husa, jakož i samotných osob a památky obou těchto kacířů! Prosím!...

Jeroným Souhlasím bezvýhradně s odsouzením všech kacířských spisů Viklefa i Husa, jakož i samotných osob a památky obou těchto usvědčených kacířů.

Causis Zříká se jich jen proto, že je k tomu donucený!

Rupescissa Jaký důkaz či záruku své upřímnosti můžeš dát svatému koncilu, že se takto vyznáváš skutečně svým srdcem a duší, a nikoli jen ústy?

Jeroným Na důkaz své úplné pokory žádám, aby o tom rozhodl koncil!

Zabarella (*šeptem*) Výborně!

Causis Ať o svém prohlášení napíše králi, královně, univerzitě a všem svým příznivcům v Čechách, kteří připojili svou pečeť na protestní listinu české šlechty!...

Rupescissa Souhlasíš s tím, Jeronýme...?

Jeroným Bude-li to dostatečným důkazem mé upřímnosti, tak jim napíšu.

Brogni Prosím, aby se k jeho prohlášení vyjádřily kurie jednotlivých národů!... Jeronýma zatím odvedte.

Dr. Náz Jako předseda germánské kurie se domnívám...

Velitel stráže (*zacinká řetězem*) Musíme jít zpátky!...

Dr. Náz ...že odvolání by mělo probíhat na veřejné kongregaci...

Velitel stráže (*naléhavě*) Pane, pojdte!...

Dr. Náz ...a ne na pracovním zasedání! Dále se mi naprosto nezdá...

(Více už odváděný Jeroným neslyší)

7. Cěla ve věži u hřbitova sv. Pavla

D'Ailly Především ti uškodilo, že jsi nepředstoupil před koncil v pokoře jako kajícník. To byla největší chyba, můj synu...

Jeroným Vyzval jsem koncil, aby sám určil důkaz mé upřímnosti. Copak to není nejvyšší možná míra pokory?

Zabarella Jak pro koho. Nezapomeň, že je tam dost lidí, kteří tě viní z kacířství. Ale ostatní tě vůbec neznají. Těm nestačí pouhé prohlášení a souhlas s rozhodnutím koncilu, protože jim to nic neříká o tobě ani o tvém smýšlení.

Jeroným A co mám tedy udělat? Vždyť jde o můj život!

D'Ailly Před koncilem tě zachrání jen pokorná abjurace.

Jeroným (*zoufale*) Ale to není možné! Proč se mám přiznávat k něčemu, co jsem nikdy vědomě nezastával? Jen proto, abych se toho vzápětí kajícně zřekl a odvolal to? Mám nejdřív o sobě lhát a potom odpřísáhnout, že se této lži zříkám a že ji odvolávám? Tím bych dal jenom za pravdu všem těm svým nepřátelům, že jsem dosud jen zatvrzele zapíral...

Zabarella V tom je právě celý problém. Ale jaký můžeš sám podat důkaz upřímnosti a pravdivosti svého prohlášení?

Jeroným (*s povzdechem*) Žádný, Vaše Otcovství.

D'Ailly To je právě důkaz nejlepší!

Zabarella Jistě, ale před koncilem nám to nepomůže. Napadlo mě teď řešení, Jeronýme. Co kdybychom se obrátili na kolegium, aby samo formulovalo takové prohlášení, jaké bude považovat za dostačující a přijatelné pro všechny?

Jeroným A co když budou abjuraci požadovat právě oni?

Zabarella O tom se ještě musíme důkladně poradit.

8. Slavnostní XIX. generální kongregace koncilu v kostnické katedrále

(*Vše s náhalem jako ve velkém klenutém prostoru*)

Rupescissa ...jelikož předchozí prohlášení neodpovídalo jednacímu řádu, bude nyní přečteno nové prohlášení, formulované komisí pro otázky víry tak, aby předem vyloučilo jakékoliv pochybnosti a výhrady k jeho obsahu a formě!...

Brogni Předstup, Jeronýme, před svaté shromáždění a ujmi se slova.

Jeroným Já, Jeroným z Prahy, mistr svobodných umění, vyznávám tímto pravou křesťanskou víru a proklínám všechny bludy, z nichž jsem byl očerňován a které hlásali Jan Viklef a Jan Hus a pro něž byli tímto svatým koncilem odsouzeni jako kacíři...

Zabarella (*septem*) Teď to bude bez výhrad.

D'Ailly (*septem*) Poslední možnost záchrany.

Jeroným ...Cokoliv jsem tvrdil o církevním učení, o moci klíčů, o svátostech a církevních řádech, o trestech, odpustcích, milostech a poplatcích, o církevních dogmatech, o zjeveních svatých, o svaté Trojici a o církevních obřadech, netvrdil jsem nikdy kategoricky, ale disputativně z hlediska filozofického, neboť vyznávám ústy i srdcem, že v církvi svaté je nejvyšší poznání, které nahrazuje a převyšuje víru i rozum...

Zabarella (*septem*) Výborně! Výborně!...

Jeroným ...V tom i ve všem ostatním se poddávám rozhodnutí koncilu a přísahám, že zůstanu navždy a bez pochybností věrným pravdě křesťanské církve, jinak ať mě stihne přísnost církevních zákonů a trest věčného zatracení!...

Brogni Devatenácté valné shromáždění kostnického koncilu přijímá toto prohlášení jako odpovídající jednacímu řádu. Ty, Jeronýme, teď můžeš odejít.

Jeroným Takže jsem svobodný...?

Brogni Ne, Jeronýme. Svaté shromáždění zváží míru tvého provinění a rozhodne o způsobu, kterým bys mohl svou vinu odčinit.

9. Pracovní zasedání koncilu

Zabarella To je triumf koncilu! Zatvrzelý kacíř Hus se odmítl sklonit před nejvyšší autoritou církve. A jeho nejbližší přítel a žák Jeroným se veřejně a pokorně zřekl učení i osoby svého učitele. Toho je třeba využít. Kardinálské kolegium navrhuje Jeronýmovo propuštění s takovou formou pokání, které přesvědčí každého, že se Jeroným odvrátil od Husova kacířství skutečně a navždy!...

Brogni Jaké konkrétní formy pokání máte na mysli...?

Dr. Náz Protestuji! Jménem germánské kurie s tímto návrhem nesouhlasím pro zásadní pochybnost o Jeronýmově upřímnosti!

Brogni Můžete uvést důvod své pochybnosti?

Dr. Náz Nezdá se mi dost přesvědčivé, aby kacír léta obviňovaný z šíření bludů takřka po celém křesťanském světě se najednou zřekl naprosto všeho, čím natropil tolik škod a rozruchu.

D'Ailly Vyšetřovací komise sama Jeronýmovi určila, co vše má nové prohlášení obsahovat a jakou má mít podobu. To je zároveň důkazem, že se naprosto srovnává s míněním koncilu a jako pokorný kajícíník vkládá svůj osud bezvýhradně do jeho rukou.

Dr. Náz Osud Jeronýma je v rukou koncilu už dávno, takže podobná pokora je jenom pokryteckým gestem. Jestliže odříkal předepsané prohlášení, vyhověl tím požadavkům komise pro otázky víry, ale ani jediné slovo nepocházelo přímo od něho.

Brogni Jeroným složil před prohlášením přísahu!

Dr. Náz Příkladu?! Když mu jde o krk, tak slíbí, odpřísáhne a odvolá naprosto cokoliv! A až se vrátí do Čech, bude v hlásání svých kacírských bludů pokračovat ještě horlivěji než dosud!

Zabarella Návrh na Jeronýmovo propuštění je podmíněn takovým pokáním, které podobné pochybnosti vyloučí, neboť volba jeho konkrétní podoby s tím počítá.

Dr. Náz Vaše Otcovství, na rozdíl od vás Čechy znám a chci se vrátit do té země bez tajných žáků a stoupenců Husa. Proto zde opakuji: nevěřím na Jeronýmovu upřímnost a důrazně varuji svatě shromáždění před jeho propuštěním.

Zabarella Jeroným i Hus doma své stoupence mají. Protest české šlechty dokazuje, že jich není málo. Proto bychom chtěli Jeronýma nikoliv propustit, ale vyslat do Čech, aby tam mezi nimi veřejně působil, aby se z těchto všech zjevných stoupenců nestali stoupenci tajní!

D'Ailly Nám přece nejde o jeho odvolání, ale o následující pokání na svobodě v Praze a v Čechách, které musí spočívat v popírání Husa a jeho učení tak dlouho, tak intenzivně a tak přesvědčivě, jak bude třeba.

Dr. Náz Rozsudek musí odpovídat celé žalobě, a ne některé její části, zájmům kardinálského kolegia nebo zájmům komise pro otázky víry. Jeroným se mnohonásobně provinil vlastním kacírstvím, tedy nejen tím, že byl pouhým stoupencem Husa. A za toto jeho vlastní kacírství existuje jediný trest!

Zabarella Teď protestuji já! Komise pro otázky víry shledala, že se Jeroným provinil jen jako laický příznivec Husova a Viklefova učení. Žádné další „mnohonásobné kacířství“ nebylo žalobci a svědky ani v jediném případě dostatečně doloženo či prokázáno.

Dr. Náz Protože jste k tomu nedali nikomu příležitost! Kdyby bylo všem svědkům poskytnuto tolik pozornosti, kolik jí dostala komise pro otázky víry, dosáhli by nepochybně stejného výsledku. Jestliže žaloba viní Jeronýma z kacířství, tak by to svědci také prokázali!

Rocha Výhrady a námitky předsedy germánské kurie jsou natolik závažné, že by se jimi měl koncil znovu zabývat.

Brogni Souhlasím s odkladem návrhu rozsudku s tím, aby všichni ostatní žalobci a svědkové dostali možnost své výpovědi náležitě doložit. Doktor Náz ať podá koncilu zprávu o výsledku.

10. Cela ve věži u hřbitova sv. Pavla

Jeroným (*s povzdechem*) Chtěl bych vědět, kdy budu zase svobodný?

Zabarella To nevím, Jeronýme. Tvoji žalobci teď tvrdí, že ty sám jsi kacíř a že tě z tvého kacířství usvědčí.

Jeroným A koncil tomu věří?

Zabarella Asi ano, protože většina z těch tvých žalobců a svědků jsou tvoji krajané.

Jeroným Krajané! Kdyby to byli krajané, tak by žili v Čechách. Jen se jich zeptejte, proč už tam nesmějí vkročit?!

D'Ailly Uznávám, že u nich převažuje osobní zaujatost. O tom není pochyb. Proto tě na to upozorňujeme.

Jeroným Jestliže to víte, Vaše Otcovství, proč na to upozorňujete mě, a ne koncil?

Zabarella Už se stalo, Jeronýme. Jenomže koncil se nezajímá ani tak o naše názory jako spíše o tvoje.

D'Ailly Synu, vzpomínáš na náš první rozhovor? Chtěl jsi mě tehdy přesvědčit, že nejsi kacíř, za kterého tě tady mají. Už tenkrát jsem ti řekl, že o tom musíš přesvědčit koncil, a ne mě.

Jeroným Odpřísáhl jsem naprosto všechno, co ode mne koncil požadoval. A výsledek je, že namísto v kládě (*zatřese řetězem*) jsem přikován v těchhle řetězech!

Zabarella Napiš dopisy, které jsi slíbil domů napsat. Prokážeš tím dobrou vůli a znovu přesvědčíš koncil o své upřímnosti.

Jeroným Jestliže mi koncil nedůvěřuje, tak ho nepřesvědčí ani tisíc takových dopisů! Abych je napsal, to chtěl Causis, a ne koncil! A co bude chtít potom? Ať udělám cokoliv, koncil bude vždycky věřit mým nepřátelům a ty nepřesvědčím nikdy a ničím!

D'Ailly Koncil jim nedává za pravdu, můj synu. Pouze jim dopřává sluchu.

Jeroným Jak to, že ne? To oni odmítají a zpochybňují upřímnost mé přísahy! A koncil jim věří. A tak to bude se vším, co udělám a řeknu! Ale jak dlouho? Dokdy?

D'Ailly Dokud koncil nedá za pravdu tobě.

Zabarella Pochop jejich horlivost. Oni by se velice rádi do Čech vrátili. Ale moc dobře vědí, že cesta zpátky vede jenom přes hranici. Přes tvoji hranici, Jeronýme.

Jeroným A koncil to neví?

D'Ailly Neví anebo nechce vědět. Přesvědčit ho o tom můžeš jenom ty.

Zabarella Kancléř pařížské Sorbonny, učený mistr Gerson, měl disputaci o odvoláních ve věcech víry. (*Cituje*) Kdo jednou zastával blud, nemůže z něho žádné pokání smýt takovou poskvrnu a propadá trestu doživotního uvěznění!

Jeroným (*ohromeně*) Cože? Doživotní uvěznění...?

D'Ailly Ano, můj synu. Přesně tak to mistr Gerson požadoval! A závěry jeho disputace vzbudily všeobecný souhlas! Dokonce nadšený!

Zabarella Ty čekáš na propuštění, na svobodu, a zapomínáš, že ti jde stále o hlavu. O holý život, Jeronýme!

Jeroným To znamená, že i když se obhájím, čeká mě v nejlepším případě doživotní vězení. Je to tak...?

D'Ailly Církev svatá může osvědčit velké milosrdenství. K tomu je třeba neméně velkého pokání.

Jeroným Pokání za co a před kým? Ti, kdo jsou kacíři svými životy, mravy, rozmařilostí a svědomím, očerňují z kacířství mě! Za jejich zášť, nenávist a lži mám být do smrti uvězněný? A vy, vy s tím souhlasíte?

Zabarella Samozřejmě by se nejednalo o vězení, jako je tady. Mohl bys žít doma v některém pěkném klášteře, se slušným obročím, s dobrou kuchyní, velkými sklepy, bohatou knihovnou...

Jeroným Ne, Vaše Otcovství! Nežli doživotní vězení, tak raději zemřu! Oznamte to koncilu. A zároveň jim řekněte, že předem odmítám všechno, co pochází od mých nepřátel, ať se to týká naprosto čehokoliv!...

D'Ailly Zatvrzelost není dobrý rádce, můj synu. Až všechno znovu v klidu uvážíš, budeš smýšlet jinak. Někdy je velkým dobrodíním smět životu alespoň přihlížet.

Jeroným (*vzdorně*) Ale já nechci být zbytek svého života už jenom divákem!

D'Ailly I takový život je stále ještě životem, můj synu. Když ho dokážeš přijmout, věř mi, že i on má své tiché radosti...

11. Pracovní zasedání koncilu

Dr. Náz Germánská kurie několikrát marně urgovala dořešení případu Jeronýma, avšak vyšetřující komise soustavně odmítá přijmout rozšířenou žalobu, týkající se svědecky prokázaných činů a skutků Jeronýmových.

Brogni Vyšetřující komisi pro otázky víry koncil ustanovil pro zjištění Husova kacířství. Jestliže pokračuje ve stejném úsilí i v případě Jeronýma, může to svaté shromáždění jenom uvítat.

Causis Chtěl bych připomenout, že tato komise doposud nedosáhla předchozího požadavku, aby Jeroným napsal o svém odvolání do Čech.

Zabarella Aby Jeroným napsal do Čech, byl pouze návrh přítomných Čechů, konkrétně právě váš. Ať už si Češi od něho slibují cokoliv, musí o něm rozhodnout koncil.

Dr. Náz Vaše Otcovství, obecný zájem, a zvláště současná situace v Čechách, vyžadují, aby Jeroným vlastnoručními dopisy potvrdil, že Hus byl zatvrzelý kacíř a že on sám se od svého učitele navždy odvrátil!

Brogni Dobrá. Není-li námitek, ať ty dopisy napíše, jak si přejete!

D'Ailly Víme, že Hus v Čechách stoupence skutečně má. Není jich málo a takové dopisy, psané z vězení, je mohou nanejvýš varovat. Takže jediným zaručeným výsledkem bude pouze nedůvěra k Jeronýmovi. Ale my naopak potřebujeme, aby Jeroným všech-
ny stoupence Husa přivedl na pravou cestu poznání v naprosté

vzájemné důvěře, tak jako ji našel on sám. Tento cíl bychom měli mít na zřeteli, neboť musí být hlavní náplní Jeronýmova trvalého pokání.

Brogni To je jistě chvályhodný záměr a je na ostatních, aby ho zvážili a vyjádřili se k němu.

Dr. Náz Svě výhrady a pochybnosti o Jeronýmově upřímnosti jsme už koncilu několikrát přednesli, a namísto jakéhokoliv jednoznačného důkazu jeho upřímnosti jsme stále odkazováni k návrhu rozsudku.

Causis Snaha některých kardinálů z komise pro otázky víry zachovat Jeronýma při životě je skutečně obdivuhodná!

Dr. Náz A to je také pravý důvod, proč odmítají přijmout rozšířenou žalobu ohledně Jeronýmova vlastního kacířství, které by se skutečně prokázalo, a on by přes jejich veškerou snahu při životě zachován být nemohl!

Zabarella (*dotčeně*) Ano, komise tuto rozšířenou žalobu odmítá především pro nedostatek prokazatelných důkazů a věrohodných svědectví. O tom předseda germánské kurie doktor Náz z Lito-myšle ovšem raději pomlčel. Namísto toho soustavně zpochybňuje Jeronýmovu upřímnost a dobrou vůli!

Causis Vaše víra, že Jeroným bude hlásat, co si přejete, nezná hranic! Ten slíbí a odpřisáhne naprosto všechno, jen aby se dostal zpátky do Čech!

Rocha Církev svatá ví, jak dosáhnout, aby uložené pokání bylo kajcíníkem důsledně plněno. Nebo o tom také pochybujete?

Dr. Náz Musel bych opakovat, co jsem už řekl. Nevěřím na pokání Jeronýma, protože nevěřím na upřímnost jeho zřeknutí se Husa. Proto požaduji takové důkazy, které mě o tom přesvědčí.

Zabarella Všichni vaši krajané vypovídají proti Jeronýmovi rovněž pod přísahou. Máte nějakou jinou záruku, že vypovídají pravdivě?

Dr. Náz Za prvé, vypovídají zcela dobrovolně a z vlastní vůle, nikoliv z donucení. A za druhé, o každém jednotlivém kacířském výroku a skutku Jeronýma vypovídá vždy několik svědků!

Zabarella Ale když má dojít ke konfrontaci s Jeronýmem, musí svědkové výpovědi pokaždé opravovat a měnit! Proč mění výpovědi, které odpřisáhli?

Causis Jako advokát žalobců vím nejlépe, že tyto opravy a změny

ve výpovědích žalobců a svědků vyžaduje nejčastěji právě Vaše Milost!

Zabarella Můžete koncilu uvést příklad původní výpovědi a mnou požadované změny?

Causis Bohužel nemám zápisy svědeckých výpovědí u sebe.

Zabarella Doporučuji doktoru Názovi, aby si je porovnal s požadovanými opravami. Jen tak totiž budou alespoň trochu pravděpodobné, a tedy i přijatelné!

Causis Anebo je potom bude moci Jeroným věrohodně popřít! To je totiž váš pravý a konečný záměr!

D'Ailly Synu, jaký je náš konečný záměr s Jeronýmem, naprosto nijak netajíme. Naopak všechno, co děláme, směřuje k jeho naplnění.

Dr. Náz Veškeré úsilí vyšetřující komise směřuje k zachování Jeronýmova života, protože dva kardinálové za to dostali od českého krále dobře zaplacen.

Brogni To je vážné obvinění. Můžete je jmenovat?

Dr. Náz Ne, protože nemám žádný důkaz. Ale celá Kostnice ví, kdo Jeronýma navštěvuje častěji, než to vyšetřování vyžaduje! Kdo mu tam nosí dobré jídlo a pití, takže Jeroným vede rozmařilejší život než na svobodě. Kdo ho neustále hájí, brání a omlouvá místo toho, aby ho soudil. Copak tohle je jejich posláním? A vy je neznáte?

Causis Kardinál Zabarella má výhrady k některým formulacím rozšířené žaloby a požaduje jejich opravu. Jsem rovněž doktorem obojího práva. Uvědomuje si koncilium, že právě jeho přičiněním nebylo minulé vystoupení Jeronýma odvoláním, ale pouze prohlášením? Slovo „revoco“ – odvolávám – se totiž v jeho vystoupení vůbec nevyskytuje!

D'Ailly Nařčení kardinála Zabareilly a kohokoliv dalšího z vyšetřující komise z podplacení českým králem je směšné. A co se týká Jeronýma, je doufám jasné, že chceme přivést tohoto žáka a důvěrného přítele Husa na cestu pravé víry z jeho vlastního přesvědčení. Toho bychom asi těžko dosáhli jen hrozbami a zastrasováním.

Zabarella Z celého sporu vyplývají dva zásadně odlišné postoje. První, shodně s vyšetřující komisí, směřuje k získání Jeronýma na stranu církve bojující, druhý je snahou o jeho usvědčení z hereze

a následné vynesení rozsudku. Jde o to, který z obou postojů bude církvi prospěšnější.

Dr. Náz Tyto dva postoje vytváříte pouze vy! Koncil musí nejprve jednoznačně zjistit, jestli Jeroným kacířem je nebo není. Teprve potom, pokud sám projeví dost dobré vůle a pokory, se rozhodne, jaký trest nebo pokání bude v jeho případě nejvhodnější pro něho i pro církve.

Brogni S tím nelze než souhlasit. Předně bych navrhoval jmenování nové komise, která by se případu ujala a posoudila rozšířenou žalobu týkající se Jeronýmova kacířství. Je někdo proti tomuto návrhu...?

12. Cela ve věži u hřbitova sv. Pavla

D'Ailly Místo nás byla jmenována nová komise, která doplní a rozšíří žalobu o tvé vlastní kacířství. V čele této komise je titulární cařihradský patriarcha Jean de Rupescissa.

Jeroným A Vaše Otcovství...?

D'Ailly Já ani kardinál Zabarella už v této komisi nejsme zastoupeni. Byli jsme obviněni z podplacení českým králem.

Jeroným (*nuceně se zasměje*) To je dobře! Nebýt toho, nikdy byste beze zbytku ani vy neuvěřil, že mým žalobcům nejde o potírání hereze ani o očistu víry a církve, ale o nejobyčejnější mstu!

D'Ailly Víím to, můj synu, už od své první návštěvy u tebe. A to je pravý důvod našeho nařčení.

Jeroným Pro vás je to jen pomluva bez následků. Pro mne to znamená, že koncil vědomě naslouchá falešným svědkům a křivým přísahám světských i duchovních osob, neboť koncil nezajímá pravda ani spravedlnost, ale jen jeho vlastní moc. Skrývá se za ni, protože je společná, anonymní, a proto bez svědomí. Takové žalobce ani soudce nemohu přijmout.

D'Ailly Tím jim dáš důvod pro své odsouzení. Oprávněný, můj synu. Řeknou, že jsi zatvrzelý, zpupný, drzý, že odmítáš uznat a podvolit se autoritě koncilu, a v tom budou mít výjimečně pravdu!

Jeroným Copak není jedno, zač budu odsouzený, když mě odsoudili předem svou lhostejností a nezájmem o skutečnou pravdu?

D'Ailly Předem ne, můj synu. Ten důvod vznikne právem až po tvém vzdoru.

Jeroným Jak to, právem? Kdo můj vzdor podnítil? Moji nepřátele! Když budu jejich lži a pomluvy odmítat, pro nezúčastněný koncil budu zatvrzelý, protože žalobci mají všechna obvinění náležitě doložena. A když na jejich obvinění přikývnu, řeknou: Tak vidíš, konečně se přiznáváš, že jsi kacír, a předtím jsi koncilu lhal!

D'Ailly Tím popíráš kompetenci celého koncilu?!

Jeroným Koncil, který uplatňuje svoji moc nad někým, koho mu pár ukřižovaných lhářů z osobní msty pomluví, takový koncil nemohu ctít ani uznávat!

D'Ailly Mysli alespoň na svou spásu, synu!

Jeroným A ti, kteří mě vědomě nespravedlivě soudí, ti všichni na ni nemusí myslet?

D'Ailly Ani ty nejsi bez viny.

Jeroným Vedle svých žalobců jsem čistý jako lilie! Je-li tento koncil nejvyšší pozemskou stolicí, světlem světa, kde je potom více rouhání, pýchy a zpupnosti? Vždyť kdo jsem nakonec já? U mě nemá koncil ani ty důvody, které měl u Husa!

D'Ailly Hus byl usvědčený, zatvrzelý kacír, synu!

Jeroným Ano, byl. Ale koncilu mnohem více vadilo, že poctivý sluha boží stojí nekonečně výše než falešný papež! Svým životem, pravou zbožností a bezpříkladnou mravností se mu nerovnal nikdo z celého koncilu. Ani vy, kardinále d'Ailly! Protože on měl kromě bezmezné víry také rozum a navíc ještě svědomí! A já, blázen, jsem se ho zřekl.

D'Ailly Už toho lituješ?

Jeroným A nepřestanu, dokud budu dýchat, kardinále d'Ailly! To je skutečný, jediný a největší hřích mého života. A vím, že je smrtelný!

13. Pracovní zasedání vyšetřující komise

Rupescissa Jeronýme, ke každému článku budeš odpovídat: Věřím – nevěřím, ano – ne!

Jeroným A když ne?

Rocha Jestli zapřeš svědecky doložené články žaloby, budeš jako zatvrzelý a neústupný kacír předán ramenu světské spravedlnosti!

Jeroným V tom případě jsem zatvrzelý a neústupný už teď! Takové vedení výslechu odmítám a stejně tak odmítám všechny své žalobce, svědky i vás jako nově jmenovanou vyšetřující komisi!

Rupescissa O tomto postupu rozhodl koncil, Jeronýme! My plníme jen jeho rozhodnutí! Odmítáš se podřídít jeho vůli?

Jeroným Podám koncilu dostatečné vysvětlení ke každému článku žaloby jen při veřejném slyšení!

Rupescissa Veřejné slyšení jsi už měl! Teď chceme od tebe slyšet jednoznačné vyjádření ke každému článku žaloby!

Jeroným Už jsem vám řekl, že to odmítám!

Rocha Tak ty si chceš ještě klást požadavky? Ty, tolika svědky usvědčený mnohonásobný kacíř?!

Jeroným Kacíř! A dokonce mnohonásobný! Tak už jste mě odsoudili? Co tedy ještě chcete slyšet?

Rupescissa Jeronýme, ptám se tě naposled: Budeš odpovídat?

Jeroným Ne!

Rupescissa Jak myslíš, Jeronýme. Ale pamatuj si, jestli dostaneš před koncilem ještě slovo, bude poslední! Už za svou drzost a vzpurnost patříš na hranici!...

14. Veřejné slyšení v kostnické katedrále

Brogni Přísahej, Jeronýme, že budeš mluvit jen pravdu a odpovídat na jednotlivé články žaloby jednoznačně: Věřím – nevěřím, ano – ne!

Jeroným To nemohu a nebudu, Vaše Otcovství.

Brogni Ty odmítáš přísahat?!

Jeroným Na falešná svědectví falešných žalobců přísahat odmítám! Budu mluvit jen podle pravdy a svědomí!

Brogni Varuji tě, Jeronýme! Stojíš před soudem svatého shromáždění! Jestliže se nepodrobíš jeho vůli, budeš zatracen a proklet pro pohrdání nejvyšší církevní autoritou!

Jeroným Chci vést svou při, ne odpovídat na křivá svědectví a lživé žaloby!

Brogni I tak musíš nejprve přísahat!

Jeroným A to má být spravedlnost? Všechny mé protivníky jste vyslyšeli, a mě ani teď nechcete slyšet, neboť jste mě ve svých mys-

lích odsoudili, dříve než jste mohli poznat, jaký skutečně jsem! Říká se, že jsou zde shromážděni nejmoudřejší mužové. Avšak i vy jste lidé, ne bohové, ne věčně žijící, ale smrtelní a omylní. Zdá se mi nedůstojné tohoto koncilu, aby moudrost tolika mužů ukládala o život jednoho člověka jen pro osobní zášť několika jeho nepřátel! Ke komu se mám nyní obrátit, u koho hledat pomoc, koho prosit o milost, když moji protivníci vás všechny přesvědčili, že jsem úhlavním nepřítelem každého z vás, kteří mě máte soudit? Právě vy, ochránci a strážci víry, byste měli vědět, že zde nejde jen o mou smrt, ale o špatný příklad, který může v budoucnosti církvi více škodit než prospívat...

Brogni Dobrá, můžeš na jednotlivé články žaloby odpovídat volně, jak si přeješ!

15. Cela ve věži u hřbitova sv. Pavla

Zabarella Obávám se, Jeronýme, že tě koncil odsoudí.

Jeroným Vy ne, kardinále Zabarello? Vy jste přece taky koncil!?

Zabarella Jsem, Jeronýme. A možná dokonce více než ostatní. To já jsem prosazoval jeho svolání! Já požadoval, aby se stal nejvyšší autoritou křesťanského světa ve všech otázkách víry, aby měl právo a moc sesadit i papeže a obnovil jednotu církve! To všechno jsem chtěl a koncil toho dosáhl! Proto si myslím, že máš ještě naději.

Jeroným A koncil si to myslí taky?

Zabarella Chtěl jsem, aby měl koncil největší myslitelnou pravomoc. A teď, když ji má, mám proti ní protestovat? Právě já, iniciátor a strůjce této moci, mám tvrdit, že koncil neužívá své moci správně?

Jeroným Jestliže tomu tak je, proč ne?

Zabarella Koncil chce svou moc uplatňovat, vidět její účinek, působení. Když se před touto mocí skloníš, pokorně všechno odvoláš a projevíš upřímnou lítost, koncil prokáže svou velikou moc svým milosrdenstvím a ty se zachráníš.

Jeroným Tomu přece nevěříte ani vy sám.

Zabarella Kdybych tomu nevěřil, proč bych za tebou ještě chodil?